

Erityisasiantuntija Janne Pitkänen

VALTIOVARAINVALIOKUNNAN MAATALOUSJAOSTOLLE

ASIA: HE 109/2024 vp - Tilannekatsaus ampumaratojen käytöstä ja luvituksen ongelmista, ml. rahoitustarpeet

Ampumarataverkoston ympäristövaikutusten hallinnan ja ympäristölupatilanteen parantamiseksi maa- ja metsätalousministeriö on osarahoittanut vuosina 2020-2023 yhteensä noin 1,05 milj. eurolla momentilta 30.40.50 (Riistatalouden edistäminen) ampumaharrastus-, metsästäjä- ja reserviläisjärjestöjen yhteistä **Ampumaratojen ympäristölupahanketta** (jäljempänä *hanke*). Hankkeen tavoitteena on ollut saada ympäristölupa vähintään 150 ampumaradalle. Hankkeessa ovat mukana Suomen Ampumaurheiluliitto, Suomen Ampumahiihtoliitto, Suomen Metsästäjiliitto, Suomen Reserviupseeriliitto, Reserviläisliitto ja Suomen riistakeskus. Riistahallinnon tärkeä tavoite on edistää turvallista ja eettisesti hyväksyttävää metsästystä, jonka yhtenä kulmakivenä on metsästäjän hyvä ampumataito ja turvallinen aseenkäsittely. On tärkeää pitää ampumarataverkosto riittävän tiheänä, jotta etäisyydet ampumaradoille säilyvät kohtuullisina, mikä taas on riittävän harjoittelun edellytys.

Hallitusohjelmassa todetaan, että ”*Hallitus turvaa Suomen ampumaratojen toiminnan ja edistää uusien ampumaratojen perustamista ottaen huomioon alueellisen tarpeen ja arvioiden mahdolliset lainsäädäntötarpeet huomioiden keskeisten maanpuolustus-, reserviläis-, ampumaurheilu-, ja metsästysjärjestöjen sekä viranomaisten tarpeet. Sujuvoitamme ampumaratoja koskevia ympäristölupaprosesseja sekä lainsäädäntöä. Ulkoampumaratojen määrän tavoite on noin 1 000 ampumarataa vuosikymmenen loppuun mennessä. Painopiste on kivääri- ja toiminnallisten ratojen riittävässä määrässä koko maassa.*”

Rahoitustarpeet ampumaratojen ympäristölupahankkeen avustukseen vuosina 2024-2026

Eduskunta päätti valtion vuoden 2024 talousarviossa 0,960 miljoonan euron lisäyksestä Riistatalouden edistämisen momentille (30.40.50). Maa- ja metsätalousministeriö tiedotti mahdollisuudesta hakea valtionavustusta kyseiseen tarkoitukseen kesällä 2024 ja hakemuksiin valmistellaan parhaillaan päätöksiä.

Eduskunnan myöntämä määräraha mahdollistaa ampumaratojen ympäristölupahankkeen jatkamisen vuosina 2024-2026. Aiemman suunnitelman mukaan hankkeessa laadittaisiin asiantuntijoiden tuella ampumaratojen ympäristölupahakemukset noin 150-180 radalle ja lisäksi avustetaan olemassa olevien lupamääräysten tarkistamisissa. Hankkeen asiantuntijuutta tullaan tarvitsemaan myös hallitusohjelman toimenpiteiden toteuttamisessa sekä lyijyammusten käytön rajoitusten valmisteluun vaikuttamisessa EU:ssa. Maa- ja metsätalousministeriön katsoo, että hankkeen asiantuntijatyö on jatkossa erittäin tarpeellista ampumaratoja koskevien ympäristölupaprosessien ja lainsäädännön sujuvoittamiseksi hallitusohjelman toteuttamiseksi.

Hankkeen keskeiset tulokset vuosina 2020-2023

Hankkeen aikana on kesäkuun 2023 loppuun mennessä työskennelty yhteensä 180 ampumaradan kanssa. Hankkeen alkaessa toistaiseksi voimassa olevien ympäristölupien määrä oli 124 ja tällä hetkellä (1.10.2024)

se on 305 (vuotta aiemmin 271), joten määrä on kasvanut 181 ampumaradan verran hankkeen aikana vuosina 2020-2024 (ks. Kaavio 1). On huomioitava myös, että osalla ampumaradoista on oltu siinä tilanteessa, että ilman hankkeen apua toiminnanharjoittaja olisi ollut valmis tai toisaalta pakotettu ympäristöviranomaisten vaatimusten vuoksi lopettamaan radan toiminnan. Siten voidaan todeta, että hankkeen avulla on voitu vähentää merkittävästi ampumarataverkoston harvenemista. Näiltä osin on onnistuttu hankkeen tavoitteissa. Hanke on tarjonnut tietoa myös valtioneuvoston selvitykseen eduskunnalle Suomen ampumaratojen tilanteesta ([O 59/2022 vp](#), [PuVL 16/2022 vp](#)).

Hankkeen raportista saadun tiedon mukaan hankkeen aikana on selvinnyt, ettei ammattimaisesti ja laadukkaasti laadittu ympäristölupahakemuskseen monessa tapauksessa riitä siihen, että ampumaradat saavat ympäristöluvat vaan erityisesti ympäristöministeriön hallinnonalalla oleva lainsäädäntö on monella tapaa ongelmallinen.

Ampumaratojen käyttö ja luvituksen ongelmat

Tällä hetkellä kuitenkin olemassa olevista noin 713 ampumaradasta osalla on oltu siinä tilanteessa, että ilman hankkeen apua toiminnanharjoittaja olisi ollut valmis tai toisaalta pakotettu ympäristöviranomaisten vaatimusten vuoksi lopettamaan radan toiminnan. Hankkeen avulla on voitu vähentää merkittävästi ampumarataverkoston harvenemista. Samoilla radoilla harjoittelevat sekä metsästäjät, ampumaurheiluharrastajat, poliisit että reserviläiset. Ukrainan sodan myötä maanpuolustusta on päätetty vahvistaa. Hankkeen tärkeydestä on keskusteltu puolustusministeriön kanssa ja puolustusministeriö pitää hanketta erittäin tärkeänä.

Suomessa on noin 713 ampumarataa, joista tällä hetkellä (1.10.2024) vain 305 ampumaradalla on toistaiseksi voimassa oleva ympäristölupa. Ongelmalliseksi ampumaratojen tilanteen tekee se, että tällä hetkellä 281 ampumaradalla ei ole toistaiseksi voimassa olevaa lupaa tai luvituksen tilanne ei ole tiedossa, 81 ampumaradan ympäristöluvat ovat tekeillä tai viranomaiskäsittelyssä sekä lisäksi 18 ampumaradalla vaaditaan lupamääräysten tarkastaminen lähivuosien aikana (ks. Kaavio 1). Kuusi rataa on kiinni ja lupaa haetaan. Näin ollen on riski, että jopa yli 386 ampumarataa, eli yli puolet koko maan ampumaradoista on vaarassa sulkeutua tai niiden toiminta merkittävästi rajoittua, ellei niiden ympäristölupia saada ajan tasalle tai ympäristölupajärjestelmää muuteta.

Ampumaratojen ympäristövaikutusten hallinta on niiden toiminnassa tärkeää, mutta ympäristölupaprosessit ovat vaikeuttaneet monien ratojen toimintaa. Useita ratoja on suljettu tai niiden toimintaa on merkittävästi rajoitettu. Pahimmillaan lupaprosessit ovat kestäneet lähes 20 vuotta ja kokonaiskustannukset ovat olleet kohtuuttomia. Hankkeen lähtöoletuksena oli, että ongelmana on valtaosassa tapauksista ollut tiedon puute, joka on johtanut siihen, ettei ampumaratatoiminnan todellista riskiä ole osattu arvioida ja se on johtanut liiallisiin selvitys- ja rakennevaatimuksiin.

Suomessa ampumaratoja ylläpitävät monesti harrastusjärjestöt: metsästys- ja ampumaseurat, reserviläisyhdistykset ja monin paikoin myös riistanhoitoyhdistykset.

Hallitusohjelman toimenpiteet ampumaratoja koskevien ympäristölupaprosessien ja lainsäädännön sujuvoittamiseksi

Sisäministeriö on 29.5.2024 asettanut hankkeen ampumaratojen toiminnan turvaamiseksi ja uusien ampumaratojen perustamisen edistämiseksi (VN/16276/2024). Hankkeen toimikausi on 1.6.2024-30.9.2025. Nykytilanteessa muiden kuin Puolustusvoimien hallinnoimia ampumaratoja on käytössä noin 670 kappaletta. Radat sijaitsevat eri puolilla Suomea ja ne ovat jakaantuneet maantieteellisesti epätasaisesti. Suomen ampumaratojen määrä uhkaa vähentyä merkittävästi.

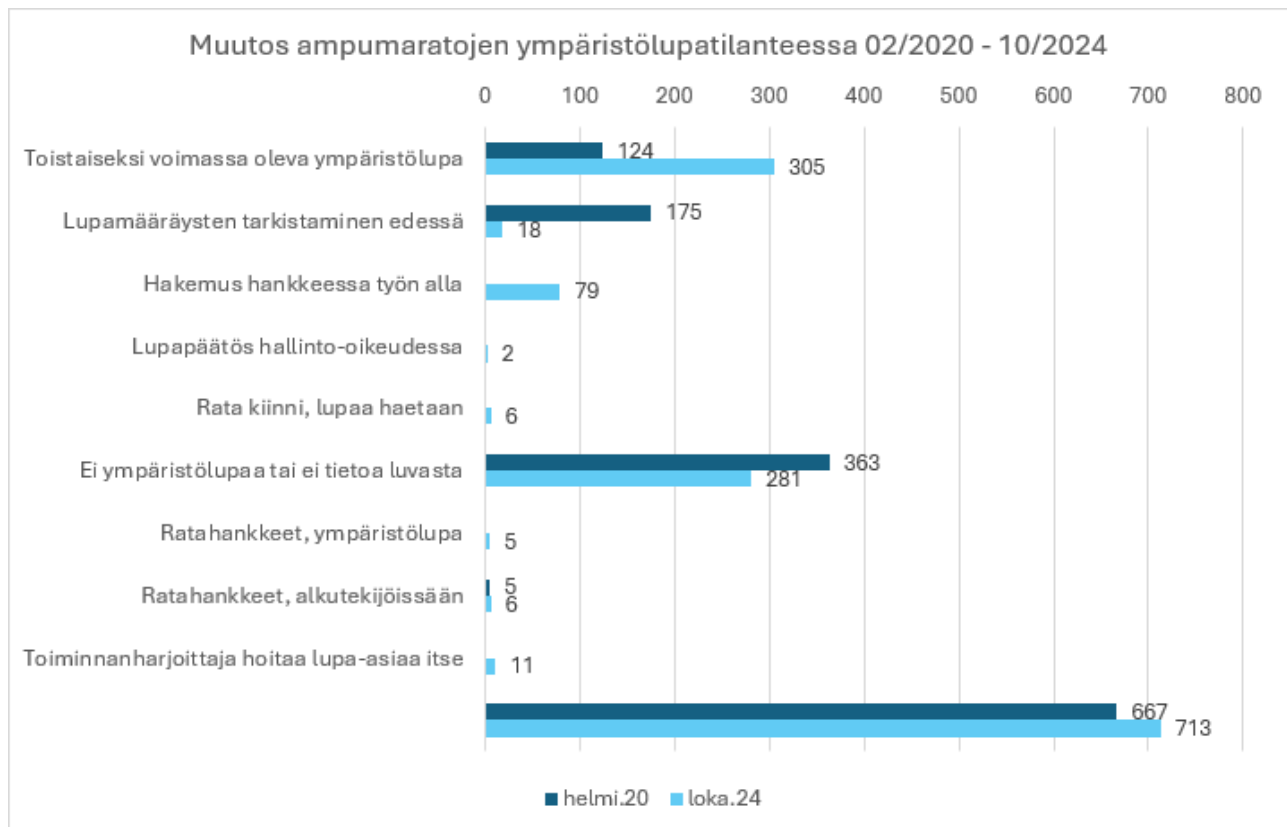
Hankkeen tehtävänä on:

- tehdä kansainvälinen vertailu sen selvittämiseksi millainen lainsäädäntö ja ympäristölupaprosessit Suomen verrokkimaissa Euroopan unionissa on;
- esittää keinoja millä Suomen ampumaratojen toiminta voidaan turvata ja toisaalta edistää uusien ampumaratojen perustamista ottaen huomioon alueellisten tarpeiden lisäksi keskeisten maanpuolustus-, reserviläis-, ampumaurheilu-, ja metsästysjärjestöjen sekä viranomaisten tarpeet;
- tehdä ehdotuksia ympäristölupaprosessien sujuvoittamiseksi; ja
- arvioida hallitusohjelmakirjausten mukaisesti tarpeet Suomen ampumaratojen toiminnan turvaamiseksi ja uusien ampumaratojen edistämiseksi ja toteuttaa siihen liittyvät lainsäädäntömuutokset.

Työryhmän mietintö laaditaan hallituksen esityksen muotoon. Hankkeelle on asetettu ohjausryhmä ja työryhmä, joissa on edustajat sisäministeriöstä, ympäristöministeriöstä, maa- ja metsätalousministeriöstä sekä puolustusministeriöstä.

Ympäristöministeriö on 23.4.2024 asettanut työryhmän valmistelemaan kivääricaliiperisten (pienicaliiperisten) aseiden melutasojen sääntelyn uudistamista (VN/8782/2024). Työryhmän toimikausi on 30.4.-30.12.2024. Työryhmän tehtävänä on selvittää ja arvioida kivääricaliiperisten (pienicaliiperisten) aseiden melun tunnusarvojen vaikutuksia ihmisten terveyteen, elinympäristön viihtyisyyteen, alueidenkäyttöön, rakentamiseen ja ampumaratojen toimintaan. Työryhmän tehtävänä on lisäksi selvittää sääntelyn tarve ja vaikutukset, sekä laatia säännösehdotukset ja tuottaa oikeusvertailut eräiden maiden osalta. Työryhmän tehtävänä on valmistella osana säännösehdotuksia ehdotus kivääricaliiperisten aseiden melun tunnusarvoiksi ja niiden perustelut (luonnos valtioneuvoston asetukseksi ampumaratamelusta).

Maa- ja metsätalousministeriö käsittelee parhaillaan Ampumaratojen ympäristölupahankkeen jatkamista koskevaa valtionavustushakemusta.

Kaavio 1: Ampumaratojen ympäristölupatilanteen kehittyminen 2/2020 – 10/2024 Ampumaratojen ympäristölupahankkeen avulla, lähde: Suomen Ampumaurheiluliitto, Suomen Metsästäjäliitto, Reserviläisliitto, Suomen reserviupseeriliitto, Suomen ampumahiihtoliitto. Hankkeen aikana ratojen määrän kasvua selittää pääosin, että ratojen määrään on lisätty myös ampumahiihtoradat ja muutama uusi rata on vuosien aikana löytynyt.